

Pedagogická dokumentácia - Východiská a perspektívy

Darina De Jaegher, ŠPÚ
Dagmar Cagáňová

Podpora vzdelávania jazykov

→2001 : **Európsky rok jazykov**

aktivity: LINGUA / Socrates

→ December 2001 : **rozhodnutie Európskeho parlamentu**

podpora vzdelávania jazykov a ochrana jazykovej diverzity v Európe

→ Marec 2002 : **Európska rada na summite v Barcelone**

*zlepšenie kvality vzdelávania jazykov
materinský jazyk +2 od ranného veku*

→23/07/03- **Akčný plán**

Akčný plán pre podporu jazykového vzdelávania

Január 2004/ December 2006

Ciele:

- Efektívna a koherentná podpora jazykového vzdelávania
- Udržať a podporovať jazykovú diverzitu v rámci EÚ

Prostriedky:

- Socrates a Leonardo
- Projekt « Európska jazyková značka ».
- Európske jazykové portfólio
- Europas

Ciele – jazyková politika EÚ

Priority

- Podpora jazykového vzdelávania ako celoživotného vzdelávania
- Kvalitatívne podporovať jazykové vzdelávanie v rámci rôznych edukačných európskych systémoch
- Vytvoriť priaznivé podmienky pre jazykové vzdelávanie s cieľom podporiť ideu európskeho občianstva

Východiská – Európsky kontext

- Bolonská deklarácia, 1999
- Memorandum o celoživotnom vzdelávaní, 2000
- Závery Európskej rady z Lisabonu, 2000
- Kodanská deklarácia, 2002
- Podporiť vyučovanie jazykov a jazykovú rozmanitosť: akčný plán na roky 2004 – 2006
- Základné dokumenty Rady Európy – Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť november 2005 (2007/2011)

Východiskové dokumenty - SR

- Milénium
- Participácia SR na realizácii cieľov Lisabonskej stratégie, 2004
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010
- Návrh Akčného plánu I. - Vzdelávanie a zamestnanosť, 2005

Východiská pre tvorbu jazykovej politiky SR - CJ

Projekty:

- **ESF- Prehĺbenie efektívnosti vyučovania cudzích jazykov v ZŠ a SŠ v súvislosti vstupu SR do EÚ**
- **KEGA č.3/101403 Návrh koncepcie jazykovej politiky pre výučbu CJ na ZŠ a SŠ**
- **Profil vykonávacích nástrojov jazykovej politiky SR**

Predpoklad a vymedzenie problematiky

- Celospoločenská intuícia, že cudzí jazyk sa stáva nevyhnutnosťou pre každého
- Dlhodobá absencia akéhokoľvek výskumu v oblasti CJ, týkajúca sa jazykovej politiky
- Neistota vysokých škôl v oblasti prípravy učiteľov CJ
- Tlak verejnosti smerom ku školám na vytvorenie podmienok pre kvalitnú výučbu CJ – reálna neschopnosť školského systému reagovať

Ciele

- Predložiť jednotný model učebného plánu pre ZŠ, SŠ ako aj vypracovať pedagogickú dokumentáciu k modelu
- Navrhnuť rámcovo podklady pre tvorcov učebníc
- Navrhnuť námety pre tvorbu koncepcie ďalšieho vzdelávania učiteľov cudzích jazykov
- Vypracovať námety pre decíznu sféru ako zatraktívniť povolanie učiteľa cudzích jazykov

EJP - charakteristika

Cieľová skupina:

rôznorodosť - vek a socio-ekonomické prostredie

Ciele:

- plánovať a riadiť jazykové vzdelávanie – kompetencie, zručnosti a vedomosti
- podporovať kontinuitu jazykového vzdelávania
- vytvárať súbor podkladov pre hodnotenie jednotlivých komunikačných kompetencií – EJP ako efektívny evalvačný nástroj
- podporovať reflexiu o procese učenia sa
- vytvárať podmienky pre interakciu – žiak/učiteľ/rodič/škola.../zamestnávateľ

Indikátor jazykovej kompetencie

- **Vytvoriť efektívny testovací nástroj pre úrovne jazykových kompetencií ako indikátor jazykovej politiky v členských štátoch EÚ**
- **Prispieť k rozvoju vzdelanostnej ekonomiky a podporiť myšlienku európskeho občianstva**

Koncepcia pedagogickej dokumentácie (cieľový program)

Z hľadiska obsahovej transformácie je nevyhnutné hľadať a precizovať adekvátny učebný obsah, prostredníctvom ktorého chceme žiakom **napomáhať nielen pamätať si, ale aj konštruovať významy a v istej perspektíve nadobúdať kompetencie.** Rozvoj kompetencií je možným základným východiskom kvalitatívnej premeny kmeňového učiva.

KOMPETENCIA - Definícia

Spôsobilosť mobilizovať v rôznych kontextoch a činnostiach systém vedomostí, zručností, schopností, sociálnych a kultúrnych hodnôt, postojov, emočných a ďalších osobnostných kvalít, ktorý je špecificky usporiadaný.

Kompetencia

- **má činnostný charakter:** formuje sa na základe osobnej a praktickej skúsenosti, pričom sa realizuje v praxi,
- **je komplexným celkom:** vedomostí, zručnosťami, postojom a ďalších zložiek, ktoré boli doteraz vnímané samostatne,
- **má procesuálny charakter:** nevyjadruje trvalý stav, ale kvalitatívne sa mení podľa stupňa osvojenia v procese celoživotného vzdelávania,
- **je dynamická a rozvinutá na rôznej úrovni:** počas procesu osvojovania ju možno len predpokladať, preto je nevyhnutné presne špecifikovať kritéria jej vyhodnotenia,
- **je predpokladom pre výkon subjektu v určitej oblasti činnosti:** je výsledkom akéhokoľvek vzdelávania.

Všeobecné kompetencie

Nie sú charakteristické pre jazyk, ale ktoré sú nevyhnutné pre rôzne činnosti, vrátane jazykových činností.

Komunikačné jazykové kompetencie

*Umožňujú osobe konať použitím
konkrétnych jazykových prostriedkov.*

Kontext

Označuje konfiguráciu udalostí a situačných faktorov (fyzických aj iných), do ktorých sú situované komunikačné akty.

Jazykové činnosti

Predstavujú uplatňovanie vlastnej komunikačnej jazykovej kompetencie pri plnení úlohy v konkrétnej oblasti spracovania.

Stratégia

Organizovaný, zámerný a riadený postup úkonov, ktorý si jednotlivec vyberie na splnenie ním zvolenej úlohy alebo úlohy, ktorú má nariadenú.

Úloha

Zámerné konanie, ktoré jednotlivec pokladá za potrebné na dosiahnutie daného výsledku v kontexte riešeného problému.

FUNKCIE A ZLOŽKY JAZYKOVEJ KOMPETENCIE

Spôsobilosti	Funkcie	Formulácie	Lingvistické jednotky	Perspektívy	Interkultúrne zručnosti
Nadviazať kontakt v súlade s komunikačnou situáciou	Získať pozornosť	S'il vous(te) plait, pardon !, Excuse(z)-moi, Monsieur, Madame	Časovanie slovies prvej triedy v prítomnom čase	Žiak dokáže nadviazať kontakt v rôznych situáciách a rešpektovať základné pravidlá slušnosti bez toho, aby ovládal plynulo jazyk a dokázal využívať najvhodnejšie jazykové prejavy	<ul style="list-style-type: none"> - Tykanie a Vykanie - « Bonjour » - Muži/Ženy - Dieťa, mládež a spoločnosť
	Pozdraviť	Bonjour, bonsoir, salut			
	Odpovedať na pozdrav	Ca va et vous ? Très bien, merci.	Osobné zámena		
	Vyjadriť svoju vďaku, svoje uznanie, poďakovať	Merci (bien/beaucoup)			
	Rozlúčiť sa	Au revoir, à bientôt salut			
Jún 2008 D.De Jaegher					21

SPÔSOBILOSTI A FUNKCIE KOMUNIKÁCIE

Spôsobilosti súvisia s komunikačnými situáciami v ústnom aj písomnom prejave a zahŕňajú aj reakcie všetkých účastníkov komunikačnej situácie

Funkcie sú základné časti komunikácie, ktoré musí žiak ovládať, aby mohla komunikácia v cudzom jazyku prebehnúť

Spôsobilosti	Funkcie
Nadviazať kontakt v súlade s komunikačnou situáciou	Získať pozornosť
	Pozdraviť
	Odpovedať na pozdrav
	Vyjadriť svoju vďaku, svoje uznanie, poďakovať
	Rozlúčiť sa

FUNKCIE KOMUNIKÁCIE SA STÁVAJÚ KOMPLEXNEJŠÍMI V SÚLADE S POKROKOM VO VYJADROVANÍ SA ŽIAKA A VYJADRUJÚ JAZYKOVÚ ÚROVEŇ ŽIAKA

S niektorými funkciami sa žiak stretne až na vyšších úrovniach, niektoré sa objavia po dobrom zvládnutí základných jazykových funkcií

Funkcie	Formulácie
Získať pozornosť	S'il vous(te) plait, pardon !, Excuse(z)-moi, Monsieur, Madame
Pozdraviť	Bonjour, bonsoir, salut
Odpovedať na pozdrav	Ca va et vous ? Très bien, merci.
Vyjadriť svoju vdáku, svoje uznanie, poďakovať	Merci (bien/beaucoup)
Rozlúčiť sa	Au revoir, à bientôt salut

Formulácie zodpovedajú príslušnej úrovni, čím je úroveň vyššia, tým sa možnosti jazykového prejavu rozširujú.

Vyššie úrovne jazykového prejavu sú charakteristické úzkou prepojenosťou na všeobecné a sociolingvistické kompetencie

Príklad: na úrovni A1

FORMULÁCIE A PRECHOD K LINGVISTICKÝM JEDNOTKÁM POTREBNÝM PRE JAZYKOVÝ PREJAV

Zoznam nie je uzavretý a charakterizuje jednotlivé úrovne. Táto časť vyjadruje pragmatické zručnosti. Má, okrem iného, za cieľ poskytnúť učiteľovi základný rámec pre rozvoj jazykových zručností v súlade s príslušnou úrovňou

Formulácie	Lingvistické jednotky
S'il vous(te) plait, pardon !, Excuse(z)-moi, Monsieur, Madame	Časovanie sloviess prvej triedy v prítomnom čase
Bonjour, bonsoir, salut	
Ca va et vous(toi) ? Très bien, merci.	Osobné zámená
Merci (bien/beaucoup)	
Au revoir, à bientôt, salut	

Vyjadrujú vyššie
uvedené funkcie

Príklad: na
úrovni A1

PERSPEKTÍVY VYJADRUJÚ OČAKÁVANIA A CIELE KOMUNIKÁCIE

Táto časť má za úlohu dať do pozornosti základné sledované ciele. V súlade s jednotlivými úrovňami SERR rekapituluje požiadavky kladené na žiaka. Priamo prepája jazykovú a všeobecnú časť osnov.

Ovládanie jednotlivých lingvistických jednotiek by nemalo byť samostatným cieľom, ale prostriedok na správne použitie resp. vyjadrenie jednotlivých funkcií komunikácie

Príklad: na úrovni A1

Lingvistické jednotky

Časovanie sloves prvej triedy v prítomnom čase

Osobné zámená

Perspektívy

Žiak dokáže nadviazať kontakt v rôznych situáciách a rešpektovať základné pravidlá slušnosti bez toho, aby ovládal plynulo jazyk a dokázal využívať najvhodnejšie jazykové prejavy

PERSPEKTÍVY A INTERKULTÚRNE ZRUČNOSTI AKO SLEDOVANÝ CIEĽ KOMUNIKAČNÝCH KOMPETENCIÍ

Ovládanie interkultúrnych zručností umožní žiakovi, aby sa prispôbil, od najnižšej úrovne ovládania jazyka, zásadám sociálnej kohézie v cieľovej/ vých krajine/ ách. Táto časť obsahuje základné pojmy a ponúka učiteľovi rámec, ktorý môže dopĺňať v súlade so sledovanými cieľmi

Rubrika umožňuje tvorcom upresniť svoj prístup a naznačiť cestu na dosiahnutie sledovaných cieľov

Príklad: na úrovni A1

Perspektívy

Žiak dokáže nadviazať kontakt v rôznych situáciách a rešpektovať základné pravidlá slušnosti bez toho, aby ovládal plynulo jazyk a dokázal využívať najvhodnejšie jazykové prejavy

Interkultúrne zručnosti

- Tykanie a Vykanie
- « Bonjour »
- Muži/Ženy
- Dieťa, mládež a spoločnosť

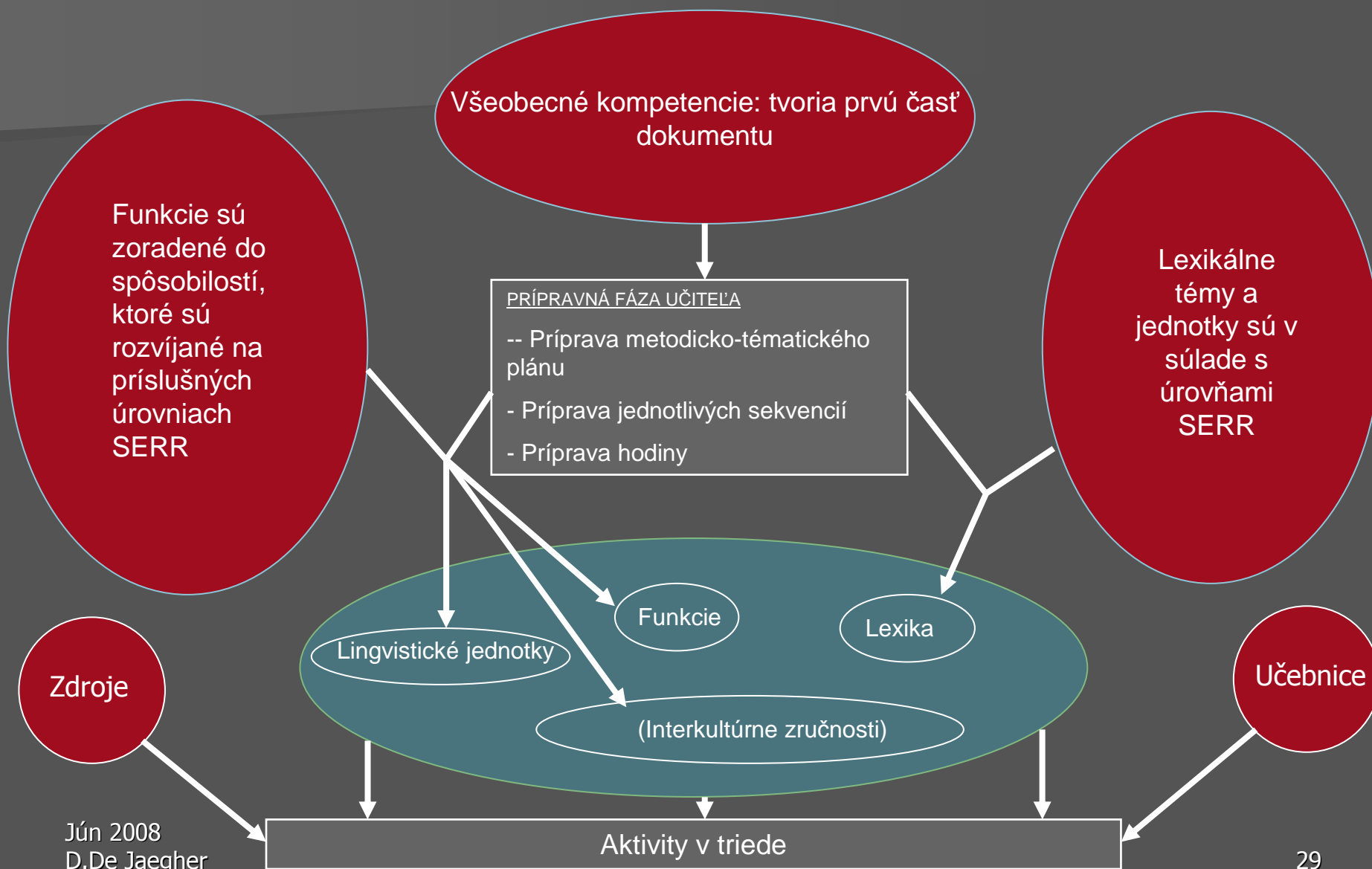
LEXIKÁLNE JEDNOTKY

Témy a podtémy	Úroveň A1	Úroveň A2	Úroveň B1	Úroveň B2
1 Rodina a spoločnosť - Osobné údaje - Rodina - vzťahy v rodine - národnosť/štátna príslušnosť - Tlačivá/ dokumenty - Vzťahy medzi ľuďmi - Náboženstvo	Osobné údaje Rodina - vzťahy v rodine	A1 + Národnosť/štát na príslušnosť Tlačivá/dokum enty	A2 + Vzťahy medzi ľuďmi	B1 + Náboženstvo
2 Domov a bývanie - Môj dom/byt - Zariadenie bytu - Domov a jeho okolie - Bývanie v meste a na dedine - Spoločnosť a životné prostredie - Spoločnosť a jej životný štýl	Môj dom/byt Zariadenie bytu	A1 + Domov a jeho okolie Bývanie v meste a na dedine	A2 + Spoločnosť a životné prostredie	B2 + Spoločnosť a jej životný štýl

EXEMPLE DE DEVELOPPEMENT LEXICAL AU NIVEAU A1

	Niveau A1
<p>2 Domov a bývanie</p> <ul style="list-style-type: none">- Môj dom/byt- Zariadenie bytu- Domov a jeho okolie- Bývanie v meste a na dedine- Spoločnosť a životné prostredie- Spoločnosť a jej životný štýl	<p>Základné pojmy charakterizujúce vybranú úroveň + počet lexikálnych jednotiek</p>

SCHÉMATICKÉ VYJADRENIE

PRINCÍPY A ZÁSADY

Predkladané tabuľky umožňujú syntetické usporiadanie všetkých kompetencií (vrátane ich jednotlivých častí) a umožňujú učiteľovi rýchlu orientáciu v základných častiach, ktoré potrebuje na prípravu svojej hodiny, resp. sekvencie ... Aby bola práca učiteľa efektívna musia byť zachované nasledujúce zásady:

- V prípade, že učiteľ nemá k dispozícii vhodnú učebnicu resp. cvičebnicu...je nevyhnutné, aby sám naplánoval progres v rámci sledovanej úrovne;
- Vzhľadom na to, že úrovne SERR sú naplánované na viacročné školské vzdelávanie je dôležité určiť členenie v rámci jednej úrovne;

- Problém fokalizácie sa len na jednu časť napríklad lingvistické jednotky
- Cieľom je umožniť učiteľovi anticipovať lingvistické potreby, ktoré sú nevyhnutné pre zvládnutie jednotlivých komunikačných situácií. Učiteľ by mal:
 - Podporovať u žiaka uvedomovanie si jednotlivých elementov,
 - Pripravovať pomôcky a cvičenia, ktoré podporia systematizáciu naučeného a explicitne odhalia sledované javy,
 - Navodzovať situácie v triede tak, aby boli v súlade so sledovanými javmi
- Lexika a funkcie komunikácie by mali byť nadväzné tak (prepojenie tabuliek), aby sekvencia prepojila tieto elementy v perspektíve reálnej komunikačnej situácie

- Perspektíva podpory vyšších kognitívnych procesov
- Všeobecné kompetencie: analýza, syntéza, zovšeobecnenie
- Progres vyžaduje výbornú znalosť predchádzajúcej úrovne : funkcia
« Pozdraviť », vyžaduje, aby žiak, pred tým, ako bude používať spojenie « ravi de t'avoir rencontré »- úroveň B1, bude poznať spojenie « au revoir »- úroveň A1.

jaegher@statpedu.sk
jazykovapolitika@statpedu.sk